

Vèrtex

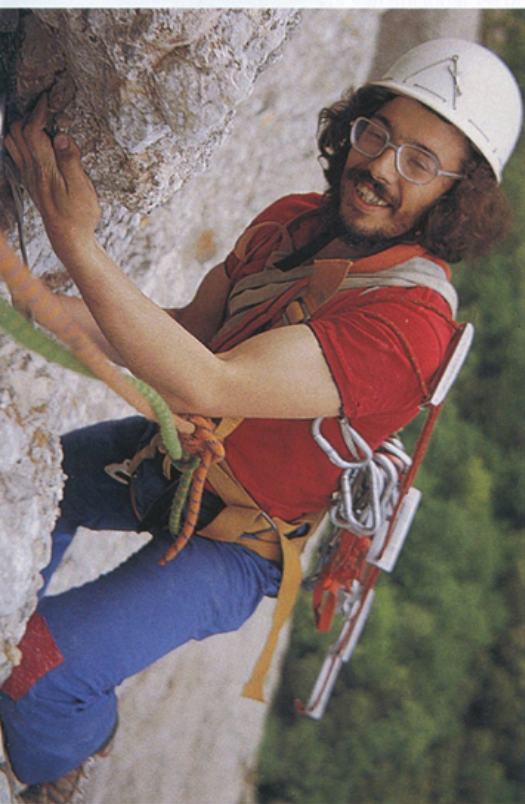
Maig-juny 2005 • número 200 • 4,30€

Federació d'Entitats
Excursionistes de Catalunya
Federació Catalana d'Alpinisme i Escalada

2000

L'obertura de vies i els seus protagonistes

Josep M. Alsina, va ser un escalador excepcional i un dels referents de l'escalada moderna montserratina. Foto: J. M. Salvany

Jaume Clotet Paca, escalador molt perseverant que ha sabut treure un personal partit de les parets més representatives del país. Foto: Armand Ballart

Els darrers 100 números de VÈRTEX de ben segur que recullen aquelles propostes que han mantingut l'esperit clàssic de l'escalada a Catalunya. És obligat, doncs, fer un repàs d'aquestes dues dècades. Lluny d'esmentar vies concretes, destacarem els seus protagonistes, els nous escenaris i les escoles clàssiques on encara es tracen noves rutes. Com sempre, valorarem i agraïrem els itineraris oberts, reflex de la intenció dels seus autors.

LA NOVA ESCALADA

Ara fa 21 anys, un reflexionat repàs a l'escalada i l'alpinisme catalans a cura d'en Jordi Lluch (núm. 100 de VÈRTEX) va provocar la discòrdia en gran part del col·lectiu d'escaladors. Les seves conclusions, sense pèls a la llengua, foren una superba crítica al canvi radical esdevingut entre 1981 i 1984, on les pautes de l'escalada en roca trontollaren com mai. Sols va faltar desequipar els ràpels d'un nou projecte esportiu a la paret de l'Aeri perquè la gota fes vessar el vas. L'enfrontament entre "clàssics" i "friquis" va ser frenat gràcies a Lluís Chacón, el primer guarda del refugi Bartomeu Puiggròs de Santa Cecília. Una cèlebre reunió organitzada en un teatre de Gràcia (Barcelona) fou la revetlla de la crispació d'on sols es va treure una conclusió vàlida: que hom fes el que volgués mentre respectés els altres. Molt ha plogut des de llavors i cadascú sabrà si ha respectat els altres o no, però el que és segur és que tothom ha fet el que li ha rotat seguint el convenciment més oportú.

Parlar d'ètica actualment és utòpic i alhora relatiu. Un conjunt d'idees coincidents pot marcar l'ètica d'una zona i a la vall del costat ser tot diferent. Tot depèn de qui obre o equipa les vies, éssers que toquen el cel desvirgant la roca per baix, per dalt o de

costat. Si ells no tenen normes, on s'ha de reclamar quan no hi ha prou assegurances o la roca és dolenta? La solució està en l'escalada de consum, l'autèntica triomfadora del mil·lenni. La que va del cotxe al parabolt, tota una aventura digna d'explicar per internet a les amistats. No n'hi havia prou amb revistes, guies o llibres de piades, que fins i tot s'ha de navegar digitalment per preveure l'itinerari, i en alguns casos "penjar" públicament els seus autors si no ens ha agradat la via. Qui no es pot queixar són aquells a qui l'escalada els feia por; hores d'ara existeixen per tot arreu vies ben ferrades, al marge de la dificultat, amb unes "xapes" de disseny que ens marquen el carril a seguir. Fins i tot existeix un protocol que mesura la distància entre les "xapes", realment tot un detall a tenir en compte si estrenem pantalons o folre, ja que caure sempre ha estat la part negativa de l'escalada.

Parlem, però, d'una altra escalada, a la qual es referia Jordi Lluch els anys 80. Un autèntic ritual que anava de Montserrat als Alps cremant etapes per assolir l'experiència necessària per enfrontar-se a una paret. Un costum que amb els anys ha evolucionat de diferents maneres, tantes com escoles s'han anat descobrint. Els objectius principals han canviat de tal forma que ja no existeix cap patró ni obra literària que

Joan Carles Grisú amb Rainier Munsch i Christian Ravier, dos dels oberturistes francesos més vinculats al nostre país. Foto: Armand Ballart

marqui el camí. Cadascú es munta la pel·lícula al seu gust i moltes zones es vinculen als seus especialistes locals, però per sort l'esperit principal segueix vigent amb el pas del temps. L'evolució del material i l'entrenament físic han fet possible un salt de gegant a l'hora de resoldre les dificultats d'un terreny cada cop més problemàtic per falta de línies clàssiques. L'artificial, que havia estat sempre una estratègia puntual de progressió, ha esdevingut una arriscada disciplina d'uns pocs fanàtics, capaç de provocar un nivell cada cop més tècnic i adrenalínic. Mentrestant, l'escalada lliure ha despuntat en totes les ressenyes a uns límits reservats a una minoria inspirada en el grau esportiu desenvolupat en paret. A títol personal, seria ridícul qüestionar algun d'aquests aspectes perquè cadascú té la seva coherència i els seus fidels seguidors. No obstant, sempre trobarem algun setciències capaç de desvirtuar la realitat oferint una escalada nova, però cada cop més allunyada de la versió original. No podem prescindir d'una història que és el precedent d'aquest esport, afició o manera de viure quan molts han lluitat per una ètica vàlida on la paraula expansió sempre ha estat malsonant. Avui en dia, l'escalada de consum no aporta res de nou; al contrari, retrocedeix i confon el practicant en fer-li creure que allò és escalada quan està immers en un rocòdrom artificial en plena natura. D'aquí a escalar una via autèntica hi va un cúmul d'experiència que sols trobarem festejant itineraris oberts amb la gràcia i l'estil d'abans. A continuació repassem els escaladors oberturistes més destacats d'aquests últims anys, l'afició dels quals va molt més enllà d'obrir una via de tant en tant. Per a tots ells, segur que obrir via és un còctel d'aventura i realització personal on per davant sols hi ha quilòmetres de roca per descobrir i molts racons per explorar.

De dalt a baix:

Edu G. Palma i David Hita després d'obrir una difícil via a la paret de Sant Jeroni (Montserrat).

Miquel Blanco, montserratí de referència i actualment un prolífic oberturista a l'Alt Urgell, especialment "al·lèrgic" a l'expansió.

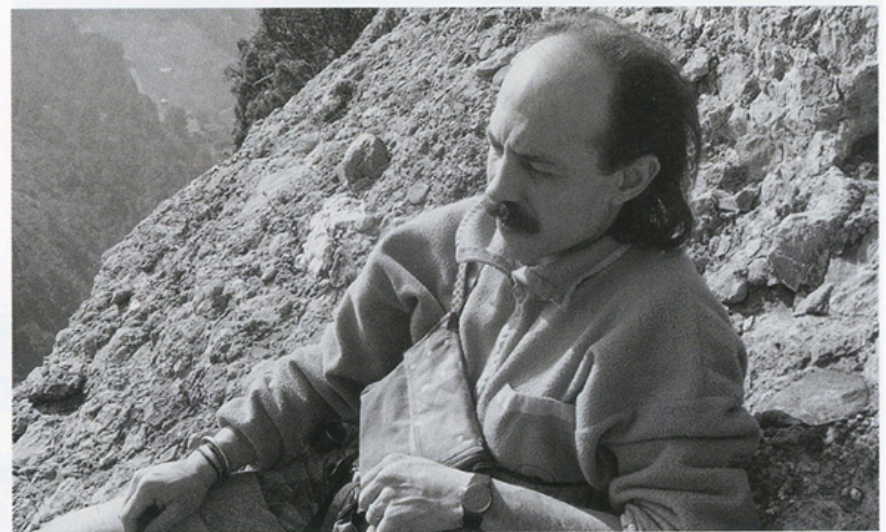
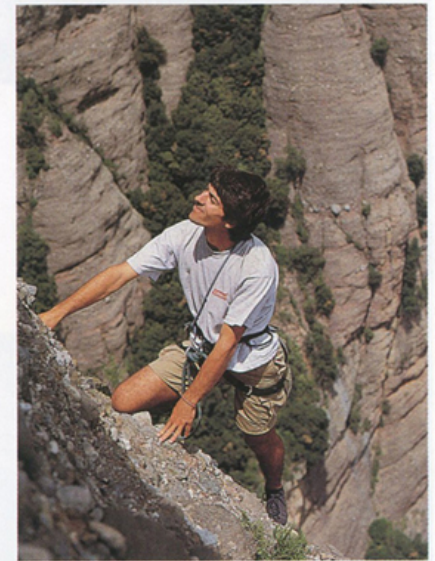
Foto: Armand Ballart

Josep Escofet és un fidel assidu del vessant montserratí del Bruc, on ha encertat multitud de primeres amb bon gust i estil.

ELS OBERTURISTES

Primer de tot, cal fer menció a 5 companys que ens han deixat en aquesta etapa. Josep M. Alsina, que va regalar-nos uns itineraris d'insomni els últims anys de la seva vida, una existència molt vinculada a Montserrat, on va doctorar-se en els aspectes més genuïns d'aquest esport. Manuel López, que no es va anomenar *Manolo I el Grande* per casualitat, atès que les seves primeres són encara un desafiament constant i la seva trajectòria una crida en defensa de l'ètica més cobejada. Kike Ortuño, amb una carrera molt més curta però intensa, sempre al límit, com les seves mítiques vies obertes al massís del Port i a la seva estimada paret de Catalunya. Joan Armengol va donar tota una lliçó de modèstia vers la muntanya. Amb molta il·lusió i respecte va obrir un centenar llarg de vies per tot arreu, sovint tot sol, sempre emparat per la lògica naturalesa del terreny. Per últim, Roland Giné, un enamorat del massís del Port i nascut a la seva ombra, va ser un jove i entusiasta alpinista.

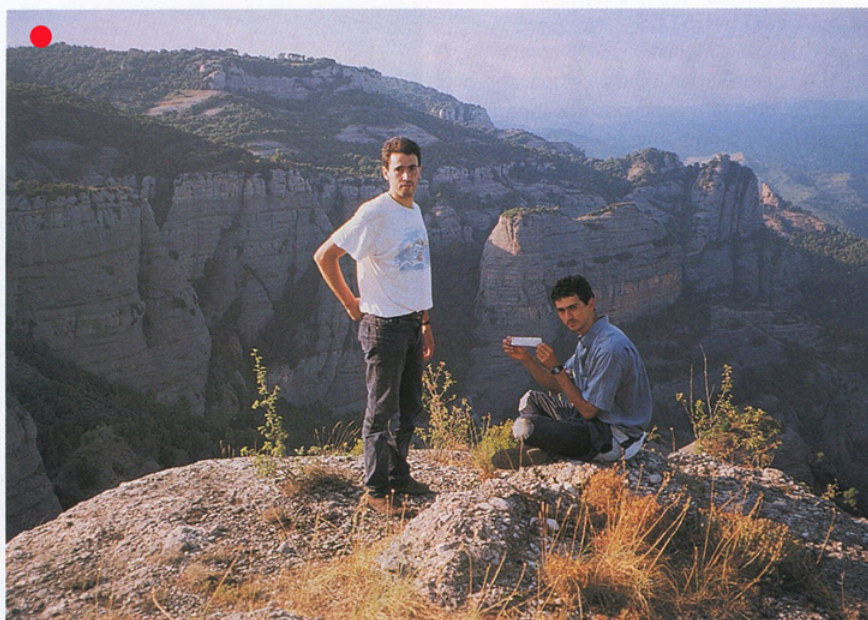
No hi ha dubte que Montserrat ha estat la universitat per la majoria de catalans. Alguns s'han especialitzat de tal manera que, combinant la disciplina del grau amb el ritual de gran paret, han obert itineraris d'antologia. Carles Brascó, Salvador González, Josep Ll. Moreno, Víctor Esteve Ajipi, Toni Cugat, Enric Camacho *Endika* o Marcel Millet són alguns dels noms que, més vinculats a l'escalada esportiva, els devem les vies més extremes en lliure, amb diferència, del repertori català i potser

Tierras Polares
Els especialistes
en viatges polars amb
Ramón Larramendi
www.tierraspolares.es - info@tierraspolares.es
Tel. +34 91 237 13 12 - Fax. +34 91 237 13 11

El millor de Grenlàndia (trekking suau).
Sortides del 14 al 30 de juliol, del 2 al 18 d'agost i del 16 d'agost al 1 de setembre.
Travessia del casquet polar de Grenlàndia.
100 km a través de l'Islandia. Del 30 de juny al 16 de juliol.
Caiaç i trekking a Grenlàndia.
Sortides del 14 al 30 de juliol, del 2 al 18 d'agost i del 16 d'agost al 1 de setembre.

Viatges a mida a Islàndia i Grenlàndia

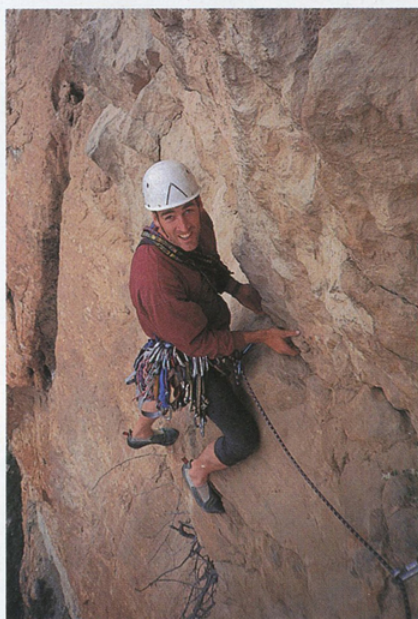
De dalt a baix:

● Els germans Òscar i Albert Masó són uns enamorats de Montserrat i Sant Llorenç del Munt, on han obert desenes de vies i han escalat la majoria de les seves roques.

Foto: Joan Armengol

Jordi Marmolejo escalant a la serra de Mont-roig. Ha estat sens dubte l'oberturista més fructuós de Lleida i sempre trobarem una lliçó de lògica a les seves vies.

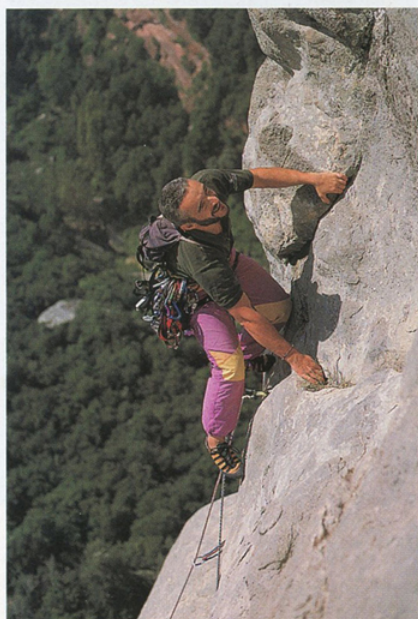
Josep Vila ha estat el principal promotor de l'escalada a Osona i un bon especialista en l'art de l'escalada on faci falta. Foto: Armand Ballart

espanyol. I sort en tenim que els germans Santacatalina de Manresa no es dediquen a obrir, perquè si ho fessin, les parets es morien de fàstic, de tan difícils que serien les vies i les poques visites que rebrien. Altres fructuosos montserratins són el trio format per David Hita, Edu G. Palma i Miquel Blanco, que han esgotat tot allò que l'obaga montserratina definia com a verge i lògic. Paral·lelament, els fidels assidus a la zona del Bruc, com Josep Escofet, Ricard Darder o Joan Vergara, han exprimit amb cara i ulls gran part dels traçats més bonics i estètics del vessant sud. Per últim, Joan Rovira i Amadeu Pagès s'han ben esgarrinxat seguint la Bíblia del *Pam a pam* d'en Barberà, igual que els germans Masó, que han examinat Montserrat centímetre a centímetre.

En terres de ponent, l'extens panorama calcari del Montsec i rodalies ha estat una dosi imprescindible per a molts. Entre els més afectats, Albert Salvadó i companyia han quedat hipnotitzats per la paret de Catalunya. Altres màquines de desvirgar roca com Jordi Marmolejo o Luis Alfonso Luichy han creat la major part dels sectors de la Noguera i l'Alta Ribagorça respectivament, amb centenars de vies, equipades o no. Els germans Ullastre ens demostren que a la zona no sols brilla la serra del Montsec; la muntanya s'ha de trepitjar a fons, ja que la recompensa pot estar amagada al fons d'una vall o d'un barranc.

Acreditats oberturistes de fora com Christian Ravier, Rémi Thivel o Rainier Munsch Bunny ens sorprenen obrint esplèndids itineraris en parets perdudes a casa nostra. És l'equilibri entre la insistència d'obrir als llocs més cèlebres o facturar el "petate" per volar a l'altra banda de món en busca d'espai.

Prolífics oberturistes com Pep Vila, Joaquín Olmo, Xavier Teixidó, Josep M. Codina Husa, Josep M. Cases Xuxe, Josep Enric Castellnou, Pep Jané, Jordi Artigas o Joan Tirón, entre d'altres, han sabut treure partit de l'espai en sectors renysits amb la moda, que afortunadament són molts. Addictes de tota la vida com l'Antonio G. Picazo, Remi Brescó, Joan Jover... han seguit incrementant el seu patrimoni arrelat a l'escalada en roca més tradicional. Menys tradicional és el fanatisme del manresà David Palmada *Pelut* i companyia, que han fet de l'escalada artificial una passió a l'abast d'una minoria. I per acabar, la figura sempre polèmica d'en Jaume Clotet *Paca*, que, ferm als seus principis, ha obert a la seva manera tot allò que li ha agradat. Motiu suficient per escalar, mentre que molts no han arribat ni a intentar-ho. Per jutjar les persones s'han de conèixer, i per obrir parets s'ha de suar la samarreta i escalar amb majúscules.

ELS ESCENARIS

Les parets i roques montserratines han estat les més martiritzades pels oberturistes donada la proximitat a la civilització. El segueix el Montsec, terreny més agraït pels al·lèrgics al conglomerat, on pràcticament s'ha tocat fons, sobretot a Vilanova de Meià, Terradets i Cap del Ras, sense oblidar Mont-rebei, un santuari que encara té corda per estona. La comarca de l'Alt Urgell constitueix la reserva amb més futur, on últimament s'ha desenvolupat el gruix de l'activitat oberturista. Esplovins, Nariada, Sant Joan o Carreu són l'entrada gratuïta a Port Aventura i sense limitacions de moment. No passa el mateix a la serra de Sant Gervàs, on la fauna és més delicada i no se la pot molestar de gener a juliol, un entrebanc cada cop més present en la pràctica del nostre estimat esport. Si la freqüentació pot portar a la prohibició, resulta més fàcil vedar quan la paret encara és verge. De tota manera, podem estar satisfets en aquest aspecte. Tret de la mítica zona del Moixeró, el parc d'Aiguestortes, Boumort, alguns punts del Port i algun racó de Montserrat, la resta de

Luis Alfonso Luichy, un fanàtic de la roca com pocs, escalant a Cavallers. És un dels principals difusors de l'escalada gràcies a les seves guies.

moment no presenta objeccions, excepte les regulacions puntuals que s'han d'acceptar per les bones.

Altres sectors interessants que a la seva manera han calat fort aquests últims anys són Canalda, Mont-roig, Collegats, Sopena i Cavallers, explotats exclusivament pels escaladors locals i els més assidus del terreny. Si bé hi ha hagut parets que han costat de festejar per una qualitat no òptima del rocam, algunes a la fi han esdevingut família nombrosa, com les roques de Benet, regne del silenci i la discreció eterna. També els cingles de Tavertet van ser una assignatura pendent per als escaladors d'Osona fins que la determinació ha superat la terrosa textura d'unes parets de bones proporcions que demanaven guerra. Fins i tot al famós Pedraforca se li han esgarripat uns inesperats itineraris a la cèlebre cara nord.

Kike Ortuño i Albert Salvadó, una cordada com les d'abans. En Kike ens va deixar massa aviat i l'Albert ha continuat ferm a la seva trajectòria.

L'òptica oberturista no ha canviat, però ha d'afinar molt més per encertar la jugada i, sobretot, afanyar-se. Si bé els oberturistes no són molts, estan estratègicament a l'aiguait. Obrir una via coherent a aquestes alçades té realment la seva gràcia i dificultat; és la gran recompensa d'aquest impuls vanitós i alhora altruista que pateix l'escalada per naturalesa. Esperem gaudir per molts anys d'aquesta manera de viure la muntanya mentre quedi roca verge per fer-ho.

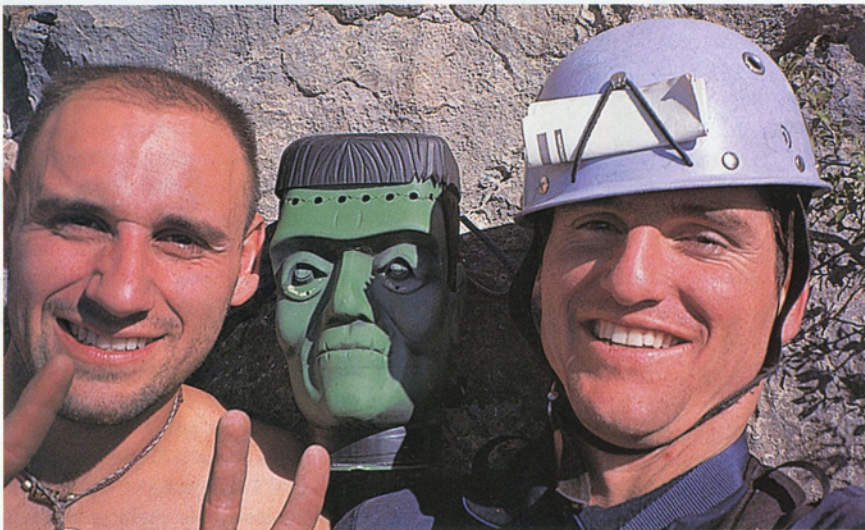
ELS ITINERARIS

Si s'ha de qüestionar l'escalada en roca d'aquests últims 20 anys, la resposta està en els itineraris, el mirall dels seus autors. Enumerar les diferents vies que han marcat la pauta seria molt extens i lligat a una valoració molt personal. En canvi, podem parlar de 3 grups de vies: 1) les més freqüentades, que són aproximadament el 20% del total; 2) els traçats clàssics imprescindibles d'una selecció literària, que representen un 30%; 3) les escalades més exigents, exposades, poc assegurades o amb la ferralla rovellada, que serien el 50%. Per norma general, aquestes últimes encarnen el nivell més alt assolit, el compromís afegit i la categoria dels seus autors. En definitiva, la major part

del personal és intel·ligent i s'ha llançat a l'escalada de consum, en relació directa amb la seguretat i comoditat. Amb tot això és pràcticament impossible fer un balanç positiu del nivell general, comparat amb l'escalada de fa dues dècades quan es repetia gairebé tot, lluitant contra els mites i amb un equipament a anys llum de l'actual. Si la proporció global pot ser penosa a primera vista, no correspon sortosament al bon nivell de qualitat aconseguit obrint via. Un guardó estretament lligat als oberturistes més atrevits, que són els qui millor poden valorar la categoria d'una primera. A tots ells, una cordial felicitació i molta motivació per seguir en la línia ascendent llegada pels nostres admirats antecessors.

Els qui malauradament no hagin entès el missatge d'aquestes pàgines, bé perquè han nascut massa tard, bé perquè ningú els l'ha ensenyat, s'estan perdent sens dubte la part més genuïna de l'escalada. Podem estar orgullosos de tenir un extens repertori d'autèntiques joies de l'escalada, obertes amb imaginació, valor i enginy, on de segur trobarem la resposta a l'enigma d'aquest esport.

V Text: Armand Ballart

charpouaesports@hotmail.com

CHARPOUA

ESPORTS

Alpinisme - Treballs verticals - Submarinisme

c/ Galileu, 208 08224 TERRASSA tel. 93 788 95 17

VENDA - LLOGUER - REPARACIÓ

ESCALADA - ALPINISME - ESPELEOLOGIA
ESQUÍ DE MUNTANYA - BARRANCS

Descomptes a tots els federats
amb la presentació de l'actual
llicència esportiva.